

N:o 96.

Af herr **J. Johnsson**, *angående ändrad lydelse af § 64 skiftesstadgan.*

Bestämmelsen i § 64 af Kongl. Maj:ts förnyade stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866, hvilken afser egograderingen, är ej af beskaffenhet att lemna full säkerhet, att vid jemförelse af värdet å de olika egoslagen hänsyn tages till alla de förhållanden, som kunna inverka på detta värde.

Väl kan synas vid en flygtig genomläsning af paragrafens nuvarande lydelse, som hade lagstiftaren genom föreskriften, att egorna vid graderingen »böra jemföras med hvarandra samt, med afseende å större eller mindre svårighet och kostnad vid bruket, den större eller mindre nytta och behållna afkastning beräknas», velat uttrycka den grundsatsen, att alla de förhållanden, som inverka på värdet såväl beträffande de olika egoslagen som läge och andra förhållanden böra dervid komma till sin fulla rätt; men den praktiska tillämpningen har utvecklats i en helt annan riktning.

Svårigheten att vid laga skifte erhålla en på rättvisa och objektiva grunder fotad gradering får ej underskattas, och dessa svårigheter förringas ej deraf, att en del af landtmäterikåren saknar den praktiska utbildning i frågor, som möjliggör ett rätt bedömande af värdet å de olika egoslagen, och godemännen kunna jemväl sakna nödig erfarenhet. Såsom exempel härpå kan åberopas det alltför ofta i vissa landsorter förekom-

mande fall, att mylla på godartad lerbotten, hvilken otvifvelaktigt bör sättas ganska högt i värde, genom bristande insigt om jordartens beskaffenhet förblandas med sämre lerjord, s. k. »jäslera», hvilken trots jordbrukarens alla ansträngningar ej frambringa en försvarlig skörd, men icke förty åsattes ett högt gradvärde just af det skälet, att jorden hvilar å lerbotten; och enahanda är förhållandet med andra jordformationer, såsom mergel och mossjord, för hvilkas rätta bedömande fordras insigt och erfarenhet — men som ofta saknas hos dem, hvilka hafva att handlägga dylika spörsmål. Att ordförande i egodelningsrätterna, derest graderingen drages under denna domstols pröfning, skall på något verksammare sätt kunna bidra till utjemning af ifrågavarande missförhållanden, kan man enligt sakens natur ej heller fordra.

Men möjligheten att erhålla ett rättvist värde å de olika egorna försvåras än ytterligare genom det i paragrafen intagna tillägget »allt i förhållande till jordartens naturliga godhet och beskaffenhet», ty härigenom har den tolkning vunnit insteg, att vid egograderingen endast jordens beskaffenhet, men icke *dess läge* och *andra förhållanden*, som kunna på värdet inverka, må tagas i beräkning.

Följden här af har blifvit de största rättskränkningarna. En by t. ex. med jord af ett för dess egare invid byn fördelaktigt läge och af stort värde har utskiften af dålig beskaffenhet och ofördelaktigt läge. En af delegarne i byn, som derpå tror sig göra en vinst, begär laga skifte, hvar under en eller flere delegare blifva ålagda att utflytta och således tvingade afträda den i fördelaktigt läge belägna, af dem egda jorden mot ett till läget ofördelaktigt område, som af antydd anledning icke ens har hälften så stort värde, som det område han lemnar. Den som icke närmare satt sig in i saken antager nu, att vid graderingen tagits nödig hänsyn till dessa förhållanden, och att graden utjemnat den relativa olikheten af jordens och lägets beskaffenhet. Så är emellertid ej förhållandet.

Till den afträdda jordens i förhållande till den erhållna fördelaktigare läge, vare sig för afsättning af jordbruksalster eller betingade högre pris vid försäljning, tages vid graderingen ingen hänsyn; och då läget, som i vår tid mera än tillförne är af genomgripande vikt för jordbruket, icke får göra sig gällande, begås vid skiften den största orättvisa. Bekräftelse här på är lätt att vinna genom en jemförelse af värdet mellan olika hemman, som undergått laga skifte. Härvid visar sig, att af hemman, som före skiftet i förhållande till mantalet haft enahanda värden, har det utflyttade hemmanet genom det vid skiftet erhållna ofördelaktigare läge icke ens

hälften så stort värde som de i byn qvarboende, hvilka fått öfvertaga den del af det utflyttade hemmanets jord, som just genom sitt läge haft det högsta värde. Detta missförhållande bör afhjelpas.

Nu kan den invändningen göras, att ett rättvist bedömande af värdet å de olika egoslagen är beroende mera på tillämpningen af lagbestämelsen än på dess form och att föga således skulle i sak vinnas genom ändrade lagbestämmelser.

Häremot vill jag erinra, att för erhållande af ett, så vidt ske kan, rättvist resultat genom graderingen, förordningen bör gifvas den form, att deraf tydligen må framgå, att vid gradering af jord alla de förhållanden, som kunna på värdet inverka, skola vinna tillämpning, och följaktligen icke allenast de olika jordarternas beskaffenhet, den större behållna afkastningen genom minskade brukningskostnader, den bättre jorden lemnar i förhållande till den sämre, än äfven jordens läge med afseende å afsättning af jordbrukets alster och andra förhållanden, som kunna inverka på värdet, såsom jordens användning till annat ändamål än jordbruk med mera.

Ehuru af äldre författningar framgår, att vid skiften utflyttningar endast i de fall förekommit, då delegarne derom varit ense, och att någon större rubbning af hemmanens läge dervid således icke egt rum, har uti 1783 års skiftesstadga, beträffande graderingen, intagits den bestämmelsen, »att skäligt öfvervägande äfven komma bör, att sådana till vidd större, men till godhet sämre ägor, fordra både mer arbete och vidlyftigare stängsel, än the till vidd mindre, men till godhet bättre ägor».

Genom denna föreskrift, som icke återfinnes i 1827 års skiftesstadga, synes lagstiftaren velat anvisa, att det är den nettobehållning, jorden på ett eller annat sätt lemnar egaren, som bör vara bestämmande för åsättande af värdet eller graden, men icke den kvantitativa skörden.

På grund af det anförda, får jag värdsamt hemställa, att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 64 af Kongl. Maj:ts förnyade stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 må hafva följande förändrade lydelse:

Förrän om lotternas läge afgjordt varder, företages egograderingen eller den värdering, hvarmedelst egor, som, i anseende till deras naturliga beskaffenhet, äro sämre eller hafva ett ogynsamare läge och därför, oaktadt lika skötsel, gifva mindre afkastning, än andra af bättre jordmån eller fördelaktigare läge kunna, genom

en derefter lämpad tillökning i vidden, med hvarandra jämföras och till vederlag beräknas. Vid denna gradering, som skall under egornas besigtning och undersökning på marken verkställas, böra egorna efter ofvan nämnda grunder jämföras med hvarandra, samt, med afseende å större eller mindre svårighet och kostnad vid bruket, den större eller mindre nytta och behållna afkastning beräknas, som af hvarje till godheten olika egostycke må kunna i vanliga år erhållas och såsom stadigvarande, icke såsom tillfällig, anses. Härvid böra egorna indelas i sådana grader eller proportioner, att ett till alla delar riktigt förhållande emellan den sämre och bättre jorden må uppkomma; och ty bör all inrösningsjord uppskattas efter enahanda grund, så att, om den bästa jorden anses till 1, den sämre sättes till 1,1, 1,2, 1,3, 1,4 o. s. v. 2, 3, 4 o. s. v. hvarigenom en kvadratref af den bästa jorden kommer att svara mot 1,1, 1,2, 1,3, 1,4 o. s. v. 2, 3, 4 o. s. v., kvadratref af den sämre, allt i förhållande till jordartens naturliga godhet och beskaffenhet, samt jordens mer eller mindre gynsamma läge och andra förhållanden, som kunna på värdet inverka. Afrösningsjorden — — — — —
— — — — —
hvertill de kunna anse sig befogade.

Jag anhåller vördsamt, att lagutskottet, till hvilket motionen torde remitteras, måtte vidtaga den redaktionsförändring i mitt förslag, som kan anses nödig för vinnande af det i motionen föreslagna syfte.

Stockholm den 26 januari 1900.

J. Johnsson.